

4. Вашуленко М.С. Орієнтація професійної лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкових класів на основну мету шкільної мовної освіти / М.С.Вашуленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://abc-lab.ucoz.ua/load/0-0-0-13-20>.
5. Застровська С.О. Загальне поняття мовної особистості / С.О.Застровська, О.А.Застровський / Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. – Р.2, – №6 (ч.1). – 2011. – С.159-163.
6. Концепція мовної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/files.news/Concept_L_education.
7. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1–4 класи. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2011. – 392с.

Сугейко Л.Г.

ИННОВАЦИИ В ПОДГОТОВКЕ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье рассматриваются характерные черты языковой личности учителя начальных классов, требования к его профессиональной речи и современные инновационные составляющие в системе подготовки учителя.

Ключевые слова: языковая личность, учитель начальных классов, коммуникативная компетентность, речевая культура, информационно-коммуникационные технологии

Sugeiko L.G.

INNOVATIONS IN THE TRAINING OF LINGUISTIC PERSONALITY OF PRIMARY SCHOOL TEACHER

The article considers characteristic features of a linguistic personality of primary school teacher, requirements to his (or her) professional language and up-to-date innovative constituents in the system of teacher's training.

Key words: linguistic personality, primary school teacher, communicative competence, linguistic culture, information and communicative technologies.

УДК 371

Толстих О.О.

ОСОБИСТІСНА СТРУКТУРА ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОСПРИЙМАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Автор статті визначає й обґрунтовує складові процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування естетичного світосприймання в молодших школярів та представляє поняття "естетичне світосприймання особистості" у вигляді особистісної структури, компоненти якої формують складові процесу підготовки студентів до педагогічної діяльності.

Ключові слова: естетичне світосприймання, особистісна структура, молодші школярі, формування, особливості.

Актуальною проблемою сьогодення є формування духовно розвиненої особистості. Основи цього розвитку започатковуються в молодшому шкільному віці. Наразі здійснюється активний пошук успішного вирішення цієї проблеми. Проблема багатоаспектна і потребує комплексного вирішення. Одним із напрямків її реалізації є особистісна структура естетичного світосприймання майбутнього вчителя, оскільки це в першу чергу свідчитиме про духовність особистості та його підготовку.

Головні аспекти змісту та структури художньо-педагогічної діяльності розкрито в працях вчених О. Абдулліної, В. Бутенка, І. Зязюн, Л. Коваль, Н. Кузьміної, Л. Масол, В. Орлова, Г. Падалки, О. Рудницької, В. Сластьоніна, О. Щолокової [1].

Насамперед сутність поняття "особистісна структура естетичного світосприймання майбутнього вчителя" розуміємо структуру, що утворюється в процесі діяльності студентів, їх особливого способу моделювання світу в єдності свідомих і несвідомих механізмів. Результати цього моделювання знаходять вираження в художніх та мовленнєвих засобах на засадах нероздільності логічного й образного. Вони становлять загальний рівень культури, визначають естетичну свідомість (погляди, потреби, ідеали тощо), систему соціокультурних, ціннісних відносин, естетично наповнену діяльність.

Взявши за основу вищий вияв емоцій – почуття, ми наголошуємо, що через почуття відтворюється цілісне ставлення людини до світу. З цього приводу С. Рубінштейн зазначає: "Почуття людини – це ставлення її до світу, до того, що вона відчуває і робить, у формі безпосереднього переживання" [3, с. 278].

Сприймання особистості характеризується також синестезією та емпатійністю, які займають вагомe місце серед професійних якостей майбутнього вчителя.

Практична діяльність вчителів початкової школи визначає проблеми у формуванні естетичного світосприймання молодших школярів. Причиною цього є недостатнє володіння вчителями початкових класів методикою естетичного світосприймання як під час уроків, так і в позаурочній діяльності.

Мета статті: проаналізувавши психолого-педагогічні дослідження та досвід роботи вчителів початкової школи визначити особливості формування естетичного світосприймання майбутнього вчителя.

Реалізація поставленої мети вимагає розв'язання таких завдань:

- з'ясувати роль естетичного світосприймання в процесі розвитку особистості ;
- охарактеризувати молодший шкільний вік як період специфічного розвитку духовного світу дитини;
- довести, що саме у молодших школярів започатковуються основи усвідомленого ставлення до краси навколишньої дійсності;
- визначити особливості формування естетичного світосприймання у майбутніх учителів.

Розуміючи під особистісною структурою естетичного світосприймання складний регулятор людської життєдіяльності, який "відображує в своїй структурній організації і змісті особливості об'єктивної дійсності, що охоплює і зовнішній для людини світ, і власне людину в усіх її об'єктивних характеристиках" [2, с. 23], ми виділяємо в ній три взаємопов'язані підструктури, які, в свою чергу, визначають певні складові професійно-педагогічної підготовки :

1) підструктуру особистості (соціальність, інтелектуальність, здібності) –соціально-психологічна складова педагогічної підготовки;

2) підструктуру діяльності (професійно-творчої; духовної) – професійна, методична складова педагогічної підготовки ;

3) підструктуру культури (мистецької, освітньої) – культурологічна, естетична складова педагогічної підготовки.

Розвиток естетичної культури дозволяє говорити про формування нового складу світосприймання, світовідчуття, світооцінки та є характеристикою ціннісних утворень внутрішнього світу особистості. Насамперед, це завдання покладається на сучасні університети, перед якими гостро стоїть проблема формування в майбутніх учителів нового педагогічного мислення, для якого характерний відступ від ідеологічної зашореності та надання пріоритету національним і загальнолюдським цінностям, тісному зв'язку з мистецтвом, культурою, природою.

Культурний педагог – це інтелігентна за своєю найвищою духовною сутністю людина, що має творчу, гуманну систему світобачення й світосприймання. Культура стає основою формування особистості завдяки своїй сутності – гуманістичності. Гуманістичність полягає в конкретизації загальнолюдських цінностей стосовно кожної людини, коли

продуктом й одночасно творцем культури є людина, а отже, передбачає милосердя, чуйність у ставленні до людей, доброту. Гуманістичність як складову духовної культури особистості можна вважати професійним підґрунтям майбутнього педагога. Для практичної реалізації гуманістичної спрямованості необхідне забезпечення суб'єкт-суб'єктних, морально-естетичних взаємин учителя й учня на рівні співробітництва і співтворчості. Усвідомлення цього потребує піднесення культурного рівня, етико-естетичної, гуманістичної спрямованості школи, орієнтованої на можливості й потреби учня. Це стає можливим за умов базування на кращих національних, культурних і виховних традиціях, урахування уроків історії як українського народу, так і народів світу, забезпечення духовної, професійної творчості педагога.

"Під *"культурним середовищем"*, – наголошує І. Зязюн, – ми розуміємо сукупність речових і власне особистісних елементів, з якими взаємодіє суб'єкт і які впливають на створення і засвоєння ним духовних цінностей, на його духовні потреби і ціннісні орієнтації у сфері культури" [8, с. 119]. Особа, зокрема студент, вступає у взаємодію з культурним середовищем у трьох важливих напрямках: 1) як об'єкт впливу студент опановує культурне середовище; 2) функціонує в ньому як носій і виразник культурних цінностей; 3) як суб'єкт культурної творчості створює своє культурне середовище. Ця взаємодія "студент – культурне середовище" стосується як культури в цілому, так і окремої її частини – естетичної культури, яка об'єднує всі інші види діяльності специфічними естетичними переживаннями. Виховна функція культурного середовища – перетворити особистість у творця, що, в свою чергу, поліпшує як саму людину, так і всю природу навколо неї.

Культурному середовищу підпорядковується естетичне середовище.

Сутність поняття "естетичне середовище" відбиває поняття "естетико-виховний простір". Під естетико-виховним простором навчального закладу розуміємо життєвий простір, естетичний фон, естетичне оточення, яке олюднює ставлення людини до людини, гармонізує і гуманізує людське спілкування, сприяє тому, щоб люди були "взаємно красивими" [6, с. 7]. Освітній процес як один із компонентів культури інтегрує етичні, естетичні, художні, інтерперсональні, інформаційні впливи на студентів педагогічних факультетів, сприяє їх естетико-інформаційному, естетико-моральному розвитку [7; 246].

Освітній процес у поєднанні з художньо-естетичною практикою впливає на формування особистості та включається в сферу *естетичної підготовки студентів*. Набувають значущості естетичні фактори в процесі навчання, відбувається загальна естетизація навчально-виховного процесу як компонента естетико-виховного простору, естетичного фону, естетичного поля, які складають підґрунтя для накопичення естетичного досвіду майбутніх учителів початкових класів. Отже, не обмежуючись навчальним закладом, естетичне середовище включає "гуманний соціум, який здатний гармонізувати відносини людини і суспільства" [6, с. 82].

Отже, гуманізація, гуманітаризація освіти та культурне й естетичне середовище, в якому перебуває особистість, сприяють ефективності підготовки майбутніх учителів до формування естетичного світосприймання в молодших школярів.

Підсумовуючи розгляд особистісної підструктури естетичного світосприймання майбутнього вчителя зазначимо, що її впровадження в навчально-виховний процес вищої школи включає такі етапи: 1) активізацію в майбутніх учителів естетичного світосприймання (з подальшим формуванням його в молодших школярів) на лекціях, семінарських заняттях, у процесі включення студентів у роботу творчих лабораторій, під час проходження педагогічної практики, в позанавчальній роботі тощо; 2) бесіди, тестування майбутніх учителів; 3) формування в студентів потреби особистісного й професійного самовдосконалення під час навчання у ВНЗ та в подальшому процесі роботи; 4) реалізацію індивідуального підходу до випускників вищого навчального закладу в період розподілу за місцем роботи; 5) психологічну й педагогічну допомогу молодому спеціалісту в період його адаптації до умов роботи в школі (індивідуальні консультації, вивчення й узагальнення досвіду роботи молодих спеціалістів, тощо).

Кожний із названих етапів включає як формування естетичного світосприймання майбутнього вчителя, його підготовку до формування означеної якості в молодших школярів, так і формування орієнтованості на професійно-особистісне самовдосконалення студентів на основі розвитку їх уявлень і понять про особливості діяльності вчителя та його професійно-значущих якостей. Важливою умовою професійної підготовки є також розвиток процесів самопізнання, самоаналізу, самодіагностики. Формувальний вплив викладача вищої школи базується на основі розуміння процесу самовдосконалення, як конструювання індивідом своєї особистості, за яким усуваються вади в поведінці й професійній діяльності [3, с. 51].

Розкривши структуру естетичного світосприймання особистості як складову процесу підготовки майбутніх учителів, у подальшому визначаємо доцільність дослідження проблеми студентів до формування естетичного світосприймання в молодших школярів за допомогою творів живопису.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абдулліна О. А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе педагогического образования: учеб. пособие для студ. пед. ин-тов, слушателей ин-та повыш. квалиф. препод. пед. дисциплин ун-в и пед. ин-тов* / О. А. Абдулліна. – М. : Просвещение, 1984. – 208 с.
2. Бех І. Д. *Виховання особистості: у 2-х кн. [наукове видання]. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: навч.-метод. видання.* – К.: Либідь, 2003. – 278, [1] с.
3. Рубинштейн С. Л. *Основы общей психологии: в 2 т.* – М. : Педагогика, 1989. Т. 1. – 1989. – 486 с.
4. Рудницька О. П. *Професійна освіта і мистецтво* / Оксана Рудницька // *Мистецтво та освіта.* – 1996. – № 1. – С. 39-44.
5. Рудницька О. П. *Сучасна парадигма педагогіки мистецтва* / Оксана Рудницька // *Виховний процес у вузі: симбіоз нового і традиційного: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 21-25.
6. Сисоева С. О. *Проблема педагогічної творчості вчителя: пошуки та перспективи* // *Професійна підготовка педагогічних працівників: наук.-метод. зб.* / О. А. Дубасенюк, С. О. Сисоева; ін-т пед. і психол. проф. освіти АПН України; Житомир. держ. пед. ун-т імені Івана Франка. – К., Житомир, 2000. – С. 16-24.
7. Зязюн І. А. *Естетична регуляція ціннісної свідомості* / Іван Зязюн // *Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти: зб. матеріалів наук.-методич. семінару.* – Чернівці: Зелена Буковина, 2006.
8. Леонтьев А. Н. *Деятельность. Сознание. Личность* / Алексей Николаевич Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с.

Толстых О.А.

ЛИЧНОСТНАЯ СТРУКТУРА ЭСТЕТИЧЕСКОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТЕ ЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Автор статьи определяет и обосновывает составляющие процесса подготовки будущих учителей начальных классов к формированию эстетического мировосприятия у младших школьников и представляет понятие "эстетическое мировосприятие личности" в виде личностной структуры, компоненты которой формируют составляющие процесса подготовки студентов к педагогической деятельности.

Ключевые слова: эстетическое мировосприятие, личностная структура, младшие школьники, формирования, особенности.

Tolstykh O.O.

PERSONALITY STRUCTURE AESTHETIC WORLDVIEW OF THE FUTURE TEACHER IN THE CONTEXT OF THE TRAINING

The author defines and justifies the parts of the process of preparation of primary school teachers to form an aesthetic worldview in primary school children and represents the concept of "aesthetic worldview of the individual" as personality structure, the components of which form the

components of the process of preparing students for educational activities.

Key words: aesthetic worldview, personality structure, younger students, formation characteristics.

УДК 371.013

Федорова Н.В.

РІВНІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ З ВИКЛАДАЧАМИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У даній статті аналізується специфіка гуманістично орієнтованої педагогічної взаємодії в системі "педагог - студент" як базової умови, що забезпечує професійне становлення майбутнього вихователя.

Ключові слова: професійна підготовка, взаємодія, гуманістично орієнтована педагогічна взаємодія

В сучасних умовах відбуваються суттєві зміни в галузі професійної підготовки фахівців: парадигмальні перебудови гуманістичного характеру в освіті, інноватика і зміна моделей навчання об'єктивно вимагають нових підходів до підготовки педагога дошкільної ланки освіти у вищому навчальному закладі. Набувають актуальності проблеми організації процесу оволодіння студентом професією на основі безпосереднього досвіду взаємодії з викладачами, представниками педагогічної професії, що забезпечить студентові засвоєння різноманітних зразків педагогічної діяльності та спілкування.

Метою статті є обґрунтування гуманістичної взаємодії в системі "педагог– студент" як основи підготовки до майбутньої педагогічної професії.

На сьогодні розробка системи професійної підготовки у вищій школі здійснюється за такими напрямками: питання методології формування особистості педагога (С.Архангельський, А.Бойко, В.Льїн, М.Каган, Л.Кондрашова, В.Сластьонін, О.Щербаков); науково-теоретичні основи формування особистості педагога в процесі професійної підготовки (Ф.Гоноболін, М.Кухарев); питання професійної підготовки та діяльності вчителів, викладачів (О.Абдулліна, А.Алексюк, Г.Андреєва, Ю.Бабанський, В.Гриньова, М.Євтух, О.Дубасенюк, І.Зязюн, О.Мороз, Н.Ничкало, О.Пехота, Т.Сущенко, І.Тимченко); визначення науково обґрунтованого змісту професійного навчання, змісту педагогічних знань та вмінь (О.Абдулліна, В.Сластьонін, Л.Спірін, О. Щербаков); педагогічна взаємодія в процесі професійної підготовки студентів (А.Бойко, Л.Кондрашова, Л.Нечасва); методи професійного самовиховання та розвитку педагогічної техніки (Ю. Азаров, В. Кан-Калик, С. Омельченко); шляхи удосконалення навчально-виховного процесу у вищому педагогічному закладі освіти (М. Болдирев, І. Ісаєв, Л. Кондрашова, Т. Сущенко, Г. Троцко).

Проблеми підготовки майбутнього педагога, формування його як соціально активної особистості досить широко висвітлені в психолого-педагогічних дослідженнях сучасних науковців.

У педагогічних дослідженнях знаходимо різні підходи до визначення поняття "підготовка". Так, деякі вчені поняття "підготовка" отожднюють з готовністю до професійної діяльності (Н. Кузьміна, Н. Костіна, В.Сластьонін), інші дослідники вважають, що підготовка включає формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності (Л. Григоренко, Т. Гущина, Г. Троцко).

Слід зазначити, що в окремих працях увага акцентується на змісті, формах та методах професійної підготовки, а результат подається як перелік знань, умінь та навичок, якими повинен оволодіти майбутній фахівець (В. Журавльов, С. Кисельгоф, Н. Кузьміна). В інших дослідженнях об'єктом є процес формування професійних якостей педагога, шляхи становлення його педагогічних здібностей та майстерності (Ф. Гоноболін, Л. Кондрашова,